

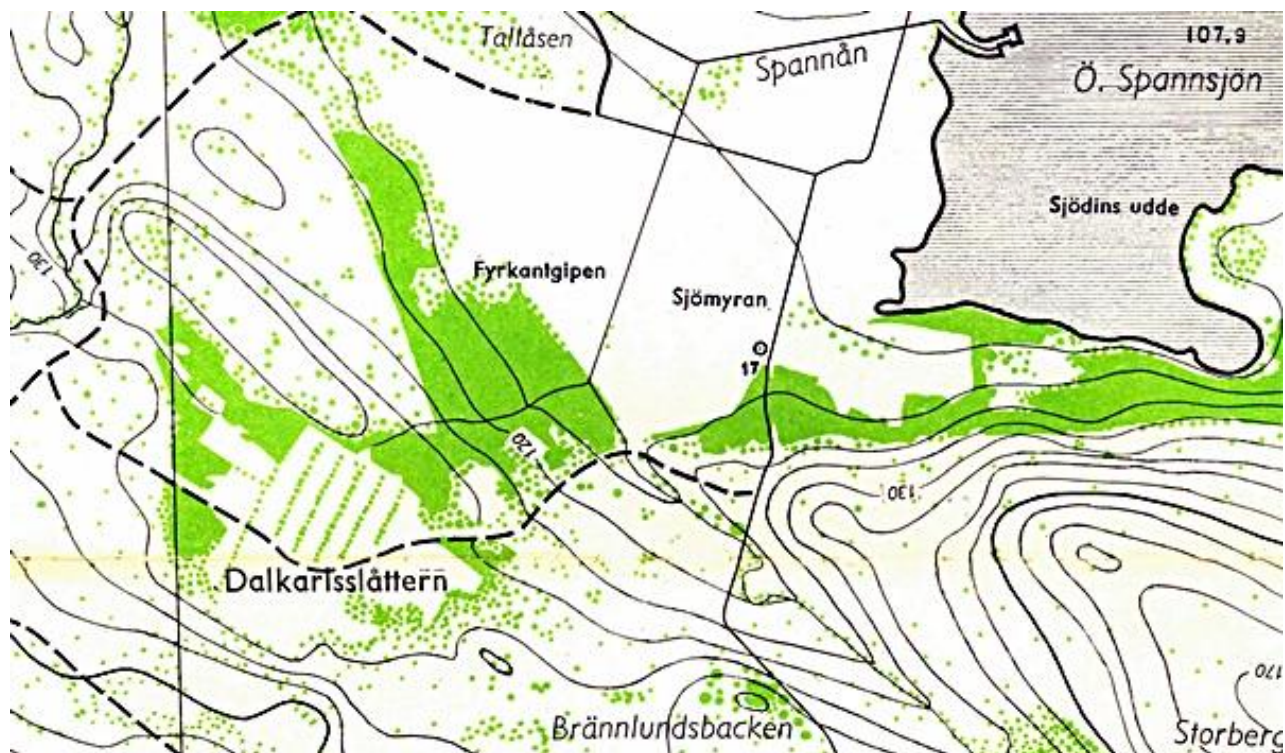
Gunnel Elroys minnen från Dalkarls- slåttern

Av Gunnel Elroy

**Gunnel Elroy hette som flicka Eriksson i efternamn. Familjen bodde i Skärvsta Sollefteå och bestod av pappa Bernhard, mamma Ellen, Gunnel och lillasyster Majken. Bernhard bodde i unga år hos sina föräldrar på Dalkarls-
slåttern. Som barn besökte Gunnel ofta Dalkarls-
slåttern.**

Det torpställe i Tjärnmyren som kallades Dalkarls-
slåttern, köptes av min farfar, som enligt min far, var något av en "nybyggare". Dalkarlar hade påbörjat röjningen i skogen. Min far Bernhard född 1899, var 19 år, när familjen flyttade dit från det hus vid Östra-Spannsjön där de tidigare hade bott.

*Dalkarls-
slåttern låg söder fältet i Tjärnmyren och inte fullt fyrahundra meter öster-
vägen till Vallån. Från Vallåvågen ledde en kärrstig upp till Dalkarls-
slåttern. Detalj ur "Karta över Kungl. Västernorrlandas regementes övningsområde och ordinarie stridsskjutningsterräng" 1956.*

Tyvär har jag inte en aning om vilket hus de bodde i vid Östra-Spannsjön eller hur det såg ut. Dalkarlsslåttern är jag däremot bekant med. Torpet bestod av ett boningshus i två våningar. En mycket vacker trätrappa ledde från farstun upp till en oinredd kallvind, där vi sov på somrarna.

Sittande på marken framför torpet Dalkarlsslåttern ses min faster Anna Eriksson. Bredvid henne min farmor Kristina Eriksson. På stenen sitter min mamma Ellen och jag som då var två år. Mannen är min farfar Johan Eriksson. Farfar och farmor bodde i ett rum och kök på bottenvåningen i den timrade delen av huset. I den högra delen, med stående brädfodring, hade de sin bagarstuga. Bagarstugan och farstun till vänster hade sina främre begränsningar ett par meter längre tillbaka än den timrade delen. Foto från Gunnel Elroy.

Till höger om huset fanns en timrad lada, som användes som redskapsbod. Där fanns bland annat min specialgjorda "lillräfsa". En ladugård med vidhängande hölada och så bakom huset, lekstugan som farfar byggt till faster. Den fraktades senare till Skärvsta i Sollefteå, där den förmodligen fortfarande står kvar på det som en gång var vår tomt.

Mellan förrådsladan och ladugården gick en stig, som ledde till bäcken. Den var utgrävd och användes för tvätt, åtminstone på sommaren. Över den mycket lilla bäcken låg en plank, som ledde över bäcken och några meter bortom den var man inne på ett fantastiskt smultronställe.

Farmor brukade knyta en sjalett om mitt huvud - mot myggen - ge mig en tom sill-burk och sända ut mig för att plocka smultron till frukostgröten. Ett par deciliter tog inte lång stund att få ihop.

På gårdsplanen framför huset, fanns fasters "rundel" med sommarblommor. Där växte också några stora björkar i en cirkel, i den var hängmattan placerad på sommaren. Grön och vit var den. Marken under hängmattan var torr, svart och sotig. Någon gång hade det nog stått en kolmila där björkarna stod. Även till vänster om huset fanns det stora björkar. Pappa Bernhard, mamma Ellen och jag, då ett år gammal, i förgrunden. Foto från Gunnel Elroy.

Om man gick rakt ner från gården över ett par lägdor kom man till ett myrområde, där det växte massor av stora fina åkerbär. Men där var också en koloni av rödmyrstackar. Jag råkade barfota trampa ner i en, ända upp till knäna. Gråtande kom jag hem till farmor som smorde betten med ättika. Sedan undvek jag det bärstället.

Det fanns två kor och en kalv på torpet. Det innebar att man var tvungen att i juli bärga deras vinterfoder. Slåttannen var mina föräldrars "semester". Räckte inte pappas två veckors ledighet till så fick mamma och faster Anna ta vid och både köra slåttermaskin och lada hö. Till sin hjälp brukade de låna en häst från I 21. Den snällaste hästen vi fick låna hette Maja. Efter dagens slit gick vi, om vi orkade, ner till Östra-Spannsjön och badade.

På Dalkarlsslåttern tillbringade jag mina somrar till 1944, då stället såldes. Var det en idyll? Nja, somrarna gick väl an. Största problemet var mygg och knott.

Vintrarna var värre. Mörkt, kallt och en oplogad väg genom skogen. Ingen elektricitet, ingen telefon, endast fotogenlampor i huset. Så småningom skaffade faster en "modern karbidlampa". Men visst var där riktig julstämning!

Till höger om björken ses den gamla brunnen som inte användes då det fanns en annan brunn närmare boningshuset. Sittande farmor Kristina och jag. Stående faster Anna. Mannen som håller i Majken kan vara farbror Jonas. Farbror Jonas var ingen släkting till oss, troligen var han en god vän eller granne. Jag har en gitarr som farbror Jonas byggt och som jag fått ärva efter faster Anna. Foto från Gunnel Elroy.

Det var en sommardag i slutet av 30-talet som kunde ha blivit min sista dag. Jag var fem år och på besök hos faster Anna på Dalkarlsslåttarn. Min farmor var inte hemma den veckan.

Dagen innan hade det kommit en militär från regementet och meddelat, att det var skjutövning följande dag. Inget ovanligt med det, så nästa morgon gav vi oss iväg. Faster och jag gick genom skogen nedför berget, till Östra-Spannsjön. Där bodde faster Greta och farbror Edvard i sitt torp vid Åmynnet.

Hos dem spenderade vi dagen. Vi kunde höra eldgivningen och såg vakten med varningsflaggan vid Vallåvägen. Det hade också meddelats oss vid vilka klockslag skjutningen skulle inledas och upphöra.

Skjutningen slutade på utsatt tid. Det tystnade och vakten tog flaggan och gick. Faster och jag packade ihop våra pinaler och begav oss av hemåt. Först en bit uppåt Vallåvägen. Sedan tog man av till höger mot skogen och så gick stigen rakt uppför berget.

Det var en varm, solig sommardag och jag började bli törstig. Vi var snart hemma. Snart skulle vi skymta det grå omålade huset och uthusen bland björkarna på gården.

Vi hade några minuter ytterligare att gå för att komma hem när det sa pang och skjutövningarna återupptogs. Huset och vi befann oss mitt i skjutriktningen, nu var det farligt! Vi sprang sista biten hem.

Faster var snabbtänkt och väl hemma på Dalkarlsslåttern placerade hon oss i skydd i vinkeln mellan köket och bagarstugan. Där hade vi två timmerväggar som skydd i skottriktningen. Det blev långa timmar, i skyddet för en femåring, innan skjutningen tog slut. Lyckligtvis regnade det inte. Jag somnade i solen. Faster hade under ett kort uppehåll i skjutandet snabbt rusat in i huset och hämtat en filt och vatten att dricka.

Bakom mamma Ellens rygg är det hörn, vinkeln mellan köket och bagarstugan, där faster och jag kröp ihop under eldgivningen. Där var vi skyddade av ordentliga timmerväggar. Mamma Ellen till vänster med Majken född 1937, som på bilden är ett år. Faster Anna håller hästen Lollo lånad från någon i Vallån. Jag står bredvid farmor. Jag är nästan fyra år. Notera källarfönstret. Här är det inte frågan om en vanlig torpargrund. Under en stor del av huset fanns det en jordkällare där livsmedel och annat förvarades. Foto från Gunnel Elroy.

Slutligen upphörde skjutandet, solen började dala och vi vågade oss fram från vårt skydd och gick in i huset. Vi gick den vanliga rundan för att se, att ingenting var "skottskadat". Oftast gick det bra.

Denna gång var en fönsterruta i kammaren trasig. En bit in i rummet stod en liten chiffonjé, som var farmors ögonsten. Hon hade fått den i förlovningspresent av min farfar, som hade snickrat den. Ovanpå chiffonjén stod en liten träask, som innehöll ett

nystan med virkgarn. Asken var i bitar och garnet helt tilltrasslat. Intill asken var det ett djupt jack i den blanka träytan och där bakom ett hål i tapeten och väggen! Faster lät reparera skadorna som ersattes av kronan. I dag syns inte en repa på den gamla chiffonjén, som numera står i vår lägenhet i Malmö.

Skjutincidenten är ett av mina barndomsminnen från Dalkarlsslåttern. Den var för oss en omtumlande händelse som det länge och ofta pratades om. Naturligtvis pratade huvudpersonerna faster Anna och jag om det. Samtal som gör att jag i dag har en klar bild av hur det hela gick till. Något som jag knappast haft utan samtalen. Jag var ju bara fem år när det hände.

Våra skyddsänglar fullgjorde sitt uppdrag den dagen.

Farfar, som var äldre än farmor, dog 1937. Faster Anna och farmor bodde efter hans död kvar i ytterligare sju år på Dalkarlsslåttern, där de i stort sett var självförsörjande. Deras närmaste affär fanns på Storgatan i Sollefteå. Dit är det ungefär fem kilometer fågelvägen. På sommaren gällde cykel och på vintern spark.

1944 då farmor var 72 år och faster Anna 44 år tyckte de att de efter alla år på Dalkarlsslåttern förtjänade ett bekvämare liv så de flyttade in till Sollefteå. Samma år såldes Dalkarlsslåttern.

Farmor Kristina och faster Anna hyrde först hos Thorhild Österberg i Rödsta, sedan hos Nils Molins i Brudberget. De flyttade därefter till en pensionärlägenhet på Vallåkersgatan och kom där att bo vägg i vägg med faster Greta.

Jag minns att farmor någon gång sade att hon saknade björkarna på Dalkarlsslåttern, särskilt om våren.